

Västsahara: Afrikas sista koloni

av Frank Ruddy

April 1990 beslutade FN att upprätta FN-missionen MINURSO (United Nations Mission for the Referendum in Western Sahara) med uppgiften att förbereda och övervaka en folkomröstning om territoriet Västsaharas framtid. I september 1991 inledde den västsahariska befrielseörelsen Polisario och ockupationsmakten Marocko eld upphör. Nu kunde MINURSO inleda sitt arbete. Idag 2007 har dock fortfarande ingen folkomröstning kunnat genomföras och huvuddelen av Västsahara är fortfarande under marockansk ockupation. Redan 1995 rapporterade Frank Ruddy, som då var Deputy Chairman för MINURSO, om att MINURSO förvandlats till ett instrument för marockanska intressen.

Den före detta amerikanske ambassadören och Deputy Chairman för MINURSO är idag en flitig kritiker av FN och särskilt världsorganisationens hantering av Västsaharas avkolonisering. I sitt tal inför World Affairs Council i Alaska den 2 november 2007, och som här återges i svensk översättning, redogör Frank Ruddy för västsaharakonfliktens bakgrund och misskötsel av FN-organisationen, Marockos manövrer för att underminera MINURSOs roll och handlingsutrymme, stormakternas och EUs egoistiska och trångsynta agerande samt reflekterar över de nu pågående men hittills resultatlösa förhandlingarna mellan konfliktens parter. Avslutningsvis pläderar han kraftigt för att driva på frågan till en folkomröstning och självständighet för Västsahara.

Västsahara är ett land till storleken jämförbart med Colorado, alldeles söder om Marocko, och som ligger precis där namnet säger att det bör finnas, på den västra kanten av Sahara. Jag tänker börja i mitten av saker som man säger att goda historier bör göra, med kongressutfrågningen 1995 om hur FN använder de pengar vi amerikaner anslår till organisationen. Detta leder fram till FN:s hantering av den folkomröstning som planerades för Västsahara. Slutligen kommer jag att komma till år 2007 och vad som nu händer för att lösa frågan.

I januari 1995 deltog jag som vittne i den kongressutfrågning som granskade hur FN:s använder de amerikanska skattebetalarnas pengar. Chuck Lichenstein, en tidigare amerikansk FN-ambassadör och ställföreträdande till ambassadör Jeane Kirkpatrick, var, trots eller kanske på grund av sin närhet till institutionen, ingen stor beundrare av FN. Ni kanske minns hans omdiskuterade synpunkter år 1983. Chuck sade: ”Om, i ett förnuftigt beslut av FN:s medlemsländer, de känner att de inte är välkomna och inte behandlas

med ett vänligt bemötande som de förtjänar, kommer USA att uppmuntra medlemsstaterna att allvarligt överväga att flytta denna organisation från USAs territorium. Vi kommer inte att lägga några hinder i vägen, och vi kommer att vara vid kajen och vinka er farväl när ni försvinner in i solnedgången.”

Det var Chuck som ansåg att FN:s insatser i Västsahara var så upprörande, även enligt FN-standard, att han lämnade sin plats så att jag skulle kunna tala inför kongressens kommitté den dagen.

Bakgrund

Västsahara var en spansk koloni under namnet Spanska Sahara. På grund av FN:s påtryckningar om avkolonisering gick Spanien med på att lämna Spanska Sahara, men först sedan en folkomröstning genomförts så att invånarna fått möjlighet att rösta om sin egen, avkoloniserade, framtid. Men redan innan Spanien lämnade territoriet hade Marocko vid Internationella domstolen i Haag krävt överhöghet över Spanska Sahara. Internationella domstolen avslög Marockos

ståndpunkt och klargjorde i sitt yttrande två mycket viktiga punkter: För det första, att Marocko inte kunde göra anspråk på överhöghet över Spanska Sahara, nu Västsahara, och för det andra att folkomröstningen som Spanien skulle organisera borde genomföras. Dagen efter att beslutet tillkännagivits invaderade Marocko Västsahara i vad som kallas ”gröna marschen”. Marocko har ockuperat Västsahara sedan dess, vilket har resulterat i den längsta, mest långvariga konflikten i FNs historia.

För att sätta detta i sitt sammanhang, har USAs kongressledamot från Illinois, Jose Serrano, nyligen föreslagit lagstiftning om att låta Puerto Ricos invånare i en folkomröstning besluta om de vill förbli en del av USA eller bli en självständig stat. Jag tar mig friheten att generalisera de Serranos förslag att göra en jämförelse, men föreställ er att Serranos förslag antogs som lag, och att högsta domstolen förklarade att en sådan folkomröstning skall genomföras, men att den amerikanska regeringen ignorerade beslutet och skickade trupper för att ta kontroll över ön som varande USAs egendom och skjuta upp folkomröstningen i oändlighet. Visserligen är detta ett gråzonsscenario, men det ger en ganska bra uppfattning om vad som har pågått på mellan Marocko och Västsahara.

Den inhemska befolkningen i Västsahara, nomader som kallas västsaharier, genom sin militära gren, Polisario, gjorde kraftfullt motstånd mot de marockanska kolonistatorerna precis som de tidigare hade bekämpat de spanska kolonistatorerna. Marocko övermannade så småningom Polisario men inte förrän Polisario, trots Marockos oerhört större vapenmakt och fler soldater, givit marockanerna ”bloody nose”. Västsaharierna gav inte efter utan utropade en exilregeringen i Algeriet.

År 1991 antogs FNs fredsplan för Västsahara som förutsatte eldupphör samt en FN-övervakad folkomröstning om självstyre där västsaharierna skulle få besluta om de ville integreras i Marocko eller bli en självständig stat. Om det någonsin har funnits ett jobb färdigförberett för FN, så var det detta. Folkomröstningen var planerad till 1992 men sköts upp till 1994. Det är där jag kom in.

Folkomröstningen

FN anställde mig för att genomföra folkomröstningen i Västsahara. Det var den huvudsakliga verksamheten för den fredsbevarande FN-missionen MINURSO. Alla FN-uppdrag har namn som påminner om hostmedicin. Jag utgick ifrån att FN var en seriös organisation. Kanske några inom FN var det vid den här tidpunkten, men folkomröstningen var, och fortsätter att vara, ett av dessa kolossala och oerhört dyra misslyckanden som gör åtlöje av FN.

FNs uppgift var enkel: genomföra en folkomröstning med en enda fråga som skall avgöras: självständighet eller integration med Marocko. Eller så beskrevs uppdraget. Men det var inte riktigt så enkelt. FN tappade kontrollen över folkomröstningen till Marocko. Det finns verkligen inget annat sätt att beskriva vad som hände. Marocko dikterade var och

när om röstregistreringen, kontrollerade tillträdet för FNs röstregistrerings faciliteter, och till och med beslutade vilka västsaharier som fick registrera sig.

De marockanska observatörerna vid registrerings-sessionerna hade omedelbart observerat att folket i Västsahara ville oberoende, inte integration med Marocko. Marockos sätt att ta itu med den obehagliga verkligheten var att skjuta upp folkomröstningen gång på gång tills den verkade ogenomförbar, och lämnade Marocko just där det befann sig, kontrollerande Västsahara. Och det är precis det Marocko gjorde.

Mot slutet av mitt år i Västsahara, instruerades jag att sammanställa mina rapporter både till FNs generalsekreterares representant och den marockanska företrädaren. Det fanns inte längre ens en förespeglning av en oberoende FN-mission i Västsahara.

Vad jag beskrev för kongressen om FNs skandalösa uppträdande i Västsahara var inte någon personlig insikt. Marockos ovett mot folket i Västsahara och FN-missionens oförmåga att stoppa ovettet, var öppet och välkänt. FN-missionen var något man skrattade åt i diplomatiska kretsar i Rabat.

Missionens uppgivenhet om en fri och rättvis folkomröstning var välkänt bland alla fredsbevarande soldater med uppdrag för missionen såväl som FN-personal. Detta är anledningen till att Chris Hedges vid New York Times inte hade några problem att få de fakta han behövde för att exponera i tryck att folkomröstningen var den skamfläck den var.

Man måste vara cynisk med tanke på FNs högravande språk och resultatlöshet, men när det lanserades 1997 att tidigare utrikesministern Baker tog över för att få denna folkomröstning tillbaka på rätt spår, var många människor, däribland jag själv, imponerade. Mer än imponerade. Jag var hoppfull för första gången på en mycket lång tid. Jag deltog i konferensen vid Capitol Hill som han ordnade, och jag läste ivrigt rapporterna från hans möten i Marocko, Algeriet, Lissabon och London. Han skulle lösa dödläget eller, som han sade, skulle han åtminstone ta reda på vilka som hejdade folkomröstningen. Han var det stora hoppet på en fredlig lösning.

Tyvärr misslyckades Baker inte bara med att få folkomröstningen tillbaka på rätt spår, han misslyckades med att ta reda på vem som hejdade folkomröstningen, inte för att det fanns någon tvekan om det. Han föreslog en femårsperiod av så kallat autonomt styre av västsaharierna under Marockos överhöghet, naturligtvis, att följas av en folkomröstning. Det verkade vara ett absurt förslag. Om inte FN efter så många år och efter så många förbrukade miljoner, kunde hålla en enkel folkomröstning, vilken typ av donquijotiskt resonemang skulle kunna motivera en att tro på någon annan folkomröstning fem år senare, under vilken tid marockanerna skulle fortsätta skicka tusentals marockaner in i Västsahara som nybyggare? Bakers förslag var så tydligt till Marockos favör att ingen förväntade sig att västsaharierna skulle acceptera det. Men förvånansvärt nog gjorde de det, i en gest av försoning. Marockanerna, för vilka förslaget var en farlig överenskommelse, förkastade det.

Den romerske poeten Horatius skrev ”The mountains are in labour, and a mouse is brought forth.” Vi väntade ett högt diplomatiskt Mt McKinley från utrikesminister Baker ingripande, men, tyvärr, han presenterade den diplomatiska musen för oss.

Det är lämpligt att vi samtalar om detta nu för världen har nu uppmärksammat, vi kan knappast säga firat, den 32a årsdagen av Marockos invasion av Västsahara. Vi kan inte säga fira om vi inte samtidigt firar Indonesiens mordiska grepp i Östtimor som Marockos invasion mest liknar.

En annan punkt värt att notera är det stora slöseriet med pengar kring folkomröstningen, som beräknas till \$ 100000 per dag så långt tillbaka som till 1995. Det var då ett skandalöst belopp. I dessa dagar, efter Volckerrapporten om FNs Olja mot mat-skandalen, är det en struntsomma. Men det finns vissa likheter.

FNs generalsekreterare Kofi Annan, vars son hade framgångar via Olja för mat-skandalen var chef för FNs fredsbevarande styrkor inkluderande MINURSO när folkomröstningen började. Han visade där samma försumlighet som senare skulle dokumenteras i Volckerrapporten.

Vad jag hade observerat i MINURSO och vittnat om inför Kongressen bekräftades senare av Human Rights Watch, Amnesty International, olika tidningar och tidskrifter, inklusive New York Times, The Economist, och så vidare.

FN dålig tillit

Sämlre än det extravaganta slöseriet med pengar på denna mission under åren var FNs dubbelspel i hanteringen av det: FN sålde ut den svagare parten, västaharierna för vars rätt till självbestämmande folkomröstningen skulle hållas, i favör till den starkare parten, kung Hassan II av Marocko, som hade invaderat Västsahara, förlorat sina anspråk på territoriet i Internationella domstolen, men lyckats övertyga sin gamla vän och kamrat nordafrikanen Boutros Boutros-Ghali, att tillhandahålla ett FN fikonlöv för att dölja Marockos nakna aggression och ockupation av Västsahara. Och detta är en viktig punkt. Att höra marockanerna berätta själva eller genom sina många rika Washington lobbyister, att Internationella domstolen beslutade i Marockos favör då 1975. Som jag redogjort för gjorde inte domstolen detta, och jag uppmanar er alla att med hjälp av sökmotorn Google få fram beslutet och själva läsa det.

Vad gick fel med folkomröstningen

Dessa samma välbetalda lobbyister som jag just omnämnt framhåller vilken betydelsefull allierad till USA Marocko är. Jo, det är sant. Marocko är inte ondskan personifierad. Poängen är dock att hur hjälpsamma Marocko än är för oss i att föra ut diplomatiska uppdrag på annat håll, särskilt i Mellanöstern, agerar samma allierade, Marocko, mer som maffian i Västsahara. Till exempel:

Arabisktalande som arbetar för FN kom och rapporterade till mig att västaharier som kom in för att registrera sig som väljare klagade för dem (på Has-

sanía, den lokala arabiska dialekten) att medlemmar i deras familjer och vänner hade registrerat sig för att rösta i de av Marocko drivna centren men aldrig kom med på röstlängden. Marockanerna hade berövat dem rösträtten. Andra klagade på att släktingar och vänner var med på listan att registrera sig som väljare, men marockanerna vägrat att låta dem göra det. Den marockanska polisens hindrade alla som inte var godkända av de marockanska myndigheterna. Människor som kommit för att registrera sig på en viss dag kunde inte bara gå in. Endast de med de marockanska sigill fick inträde. På detta sätt kontrollerade marockanerna vilka som registrerades. Välkommen till den marockostyrda polisstaten Västsahara. Detta är helt enkelt inte som det var tänkt att fungera, naturligtvis, och det är inte den sortens process som FN är tänkt att finansiera.

Av samma skäl kunde vi inte inbjuda väst-saharier att fylla i röstansökan vid våra center. Ingen väst-saharier tilläts att vara någonstans där de marockanska myndigheterna inte ville att han eller hon skulle vara. Det kan inte betonas tillräckligt starkt, Västsahara under marockansk kontroll är en polisstat, något som vi som amerikaner inte är vana vid, en fullt fungerande och effektiv polisstat.

En annan iakttagelse: Vissa väst-saharier som rapporterade vad marockanerna gjorde med dem bad att vårt FN-folk skulle hålla ett vakande öga på dem i fall de försvinner. Många sa att de var rädda för sina liv om marockanerna såg dem prata med FN-folk. Andra önskade att inte bli uppmärksammade utanför FN-centret. Terroriserade är inte ett för starkt ord. Deras kommentarer påminde mig om Sydafrika i början av 70-talet när svarta skulle prata med dig fritt i säkerhet i den amerikanska ambassaden i Kapstaden eller Pretoria, och sedan låtsas som de inte visste vem du var så snart de gått, ifall Sydafrikas säkerhetspolis observerade att de pratade med ”utländska bråkmakare”.

Marocko ville inte ha och vill fortfarande inte ha en folkomröstning eftersom riskerna är större än eventuella vinster. Från Marockos synvinkel är status quo inte så illa. Men av PR-skäl har Marocko inte råd att framstå som skurken i dramat och fortsätter att hitta sätt att skjuta upp folkomröstningen tills alla är trötta på det. Detta är en gammal praxis som ibland helt enkelt är absurt. Vid ett tillfälle, ute vid Ionesco, stoppade Marocko identifieringsprocessen mer än en vecka, till en kostnad på \$ 100000 per dag, på frågan om huruvida ett adverb används på ett schema som föreslagits av MINURSO var *le mot juste*. Detta resulterade i ett utbyte av formella skrivelser och en hel del sophomoriska hårklyverier. Om Marocko hade varit intresserat av att förtydliga frågan, i motsats till att helt enkelt försena processen, kunde de ha ringt ett två minuters telefonsamtal till den fransktalande fd Togos ambassadör, som utarbetat skrivelsen.

Samma månad skröt Mohammed Azmi, MINURSOs marockanska sambandsman, offentligt inför en grupp MINURSO-företrädare i en bar att han ensam beslutade om identifieringsprocessen skulle fortsätta nästa dag, och för att styrka sitt påstående, tog han

fram telefonen (det var då cirka midnatt) och, framför alla, inställde han nästa veckas identifieringssessioner.

Detta är åtgärder av Machiavellianer som gör vad de vill med straffrihet från FNs sanktioner och utan omsorg om integriteten för folkomröstning eller den förödelse som de åsamkar.

Identifieringsprocessen var tänkt att inledas den 15 juni 1994, men starten försenades i två och en halv månad till en kostnad av miljontals dollar, medan FN, västsaharierna och Marocko, upptagna av tidskrävande förhandlingar, denna gång förhandlade om vad representanterna från Organisationen för afrikansk enighet(OAU) ska kallas när de kommer som identifieringsobservatörer.

Marocko hade lämnat OAU flera år tidigare eftersom organisationen erkände den Sahariska Arabiska Demokratiska Republiken (SADR), det diplomatiska namnet på västsahariernas hemland, och Marocko förklarade nu att de inte ville att företrädare från OAU medverkade vid folkomröstningen. OAU:s företrädare var en del av folkomröstningsprocessen och, som marockanerna visste, måste finnas med. I slutändan uppnåddes till sist en kompromiss om vad de skulle kallas, och OAU:s representanter tilläts medverka. Det absurda var att detta hade utarbetats 1993 så det fanns ingen anledning, förutom dröjsmål för dröjsmålets egen skull, att återuppfinna hjulet.

Ligistfasoner

Varje person som registrerades till omröstning fick ett kvitto, och när listan över de som har rätt att rösta offentliggjordes, skulle personerna på listan lämna in dessa kvitton mot ett röstkort. Vad som hände i Laayoune, Västsaharas huvudstad, var att västsaharier som återvänt från registreringscenter tvingades lämna sina kvitton till marockanerna. Detta möjliggjorde att fel personer presenterade kvitton och fick röstkortet. I Chicago kallas detta för röstbedrägeri.

Registreringsprocessen inleddes på allvar den 28 augusti 1994, samtidigt i Västsahara och Algeriet, där Västsaharas exilregering finns. Man kan säga säkert, att från och med detta datum, upphörde MINURSO att vara en FN-driven verksamhet och blev ett instrument för Marockos dominans över identifieringsprocessen.

Man måste ha regeringens tillstånd att köpa utrymme i marockanska medier, och Marocko har alltid förnekat FN tillåtelse att köpa utrymme i marockanska tidningar eller radio att uppmärksamma människor om att registrera sig för att rösta. (Pressfrihet är också ett offer i en polisstat.) Detta var småpotatis jämfört med vad som skulle komma efter 28 augusti. Tidigare brittiske premiärministern Harold Macmillan refererade till den teknik Borgiabröderna använde sig av för att ta över en nordlig italiensk stad. När jag såg hur marockanerna arbetade, tänkte jag på hans beskrivning.

Några ytterligare exempel

Kvällen före registreringsprocessen inleddes i Laayoune, läxade Marockos kontakt med MINURSO

upp Eric Jensen, Chief-of-Mission, i en offentlig matsal inför marockaner och MINURSOs personal, och uppmanade honom att ta bort alla FN-flaggor från FNs byggnad där registreringen av väljare skulle äga rum, annars kunde han stänga registreringen. Olyckligtvis var det inte John Wayne som var Chief-of-Mission, så han beordrade även att FN-flaggan skulle tas bort från det rum där öppningsceremonin skulle ske.

Under öppningssessionernas dagar i Laayoune, fotograferade och videoinspelade så kallade marockanska journalister varje minut av varje dag och fotograferade varje västsaharier som skulle identifieras. Dessa så kallade journalister var, som vårt pressfolk och den tyske chefen för FNs polisiära observatörer bekräftat, helt enkelt marockanska säkerhetsagenter. Inte en sekund av dessa timmar av så kallad TV-filmning visades någonsin på marockansk TV.

Några veckor senare hittades telefonavlyssningsutrustning till lokala och internationella linjer vid MINURSOs högkvarter. Utrustningen ledde till en lokal marockansk linje. Detta tegs det om. Ingen utredning förekom, men de FN-anställd som installerat denna avlyssning hemlighölls för att undvika eventuella bevis som kunde blanda in FN.

Med posten konstrades det regelbundet och MINURSO-personals rum genomsöktes regelbundet, men detta var ytterligare ett steg. ”Storebror” lyssnade på, liksom övervakade, oss.

Under de följande veckorna dikterade Marocko, inte FN, även vårt arbete och våra flygscheman. När de marockanska observatörerna enades, då arbetade FN. Marockanerna krävde också att FN-plan skulle flyga tomma, och till stora kostnader, från Laayoune där planen är baserade, över öknerna till de västsahariska lägren i Algeriet för att transportera marockanska observatörer hem och, naturligtvis, att demonstrera sin kontroll över processen.

I Laayoune behandlade marockanerna FNs väljaridentifieringsanläggningar som sina egna, löpandes in i grupper när de ville och hålla lokalerna öppna, om det var vad som krävdes, för att logera nyanlända. Vid ett tillfälle, när den marockanska samverkansparten hade anlänt till identifieringscentret, var han rasan för att finna att han måste vänta några ögonblick för att grinden kunde låsas upp så han kunde gå in i vad han kallade ”chez moi”, min plats. Och det var vad marockanerna tilläts, genom FNs försagdhet, att tänka om FNs anläggningar i Laayoune, inte som ett extraterritoriellt FN-område, utan som deras egen egendom.

Sammanfattningsvis, under min tid i Västsahara, genomförde Marocko utan att ett ögonbryn höjdes från Boutros-Ghali's handplockade representant, en kampanj av terror mot den västsahariska befolkningen. Som tidigare framkommit hade jag inte sett något liknande sedan jag upplevde apartheidregimen i Sydafrika i aktion mot Sydafrikas svarta när jag besökte där med Roy Wilkins, chef för NAACP i början av 1970-talet. Marocko påverkade inte bara folkomröstningen - de kontrollerade den - till och med vilka dagar uppdraget kunde vara igång. Marocko av-

lyssnade FNs telefoner, gick igenom FN-post och genomsökte ostraffat de områden där FN-personal bodde. Ännu viktigare, att marockanska myndigheter berövade västaharierna deras rösträtt och placerade marockaner i deras ställe.

Utomstående som jag, liksom FNs kontraktsanställda och professionella FN-veteraner, rapporterade om dessa våldshandlingar direkt till Boutros-Ghali's representant i MINURSO, men vi kunde lika gärna inte ha brytt oss. Boutros Ghali's man avblåste dem. Han helt enkelt saknade den kraft, eller fräckhet, att bemöta kungens gangster-in-chief i Västsahara, Mohammed Azmi. När man läser Graham Greenes *Vår man i Havanna*, känner man igen honom: en charmig och hänsynslös typ, precis som Greenes kapten Segura, Batistas polischef.

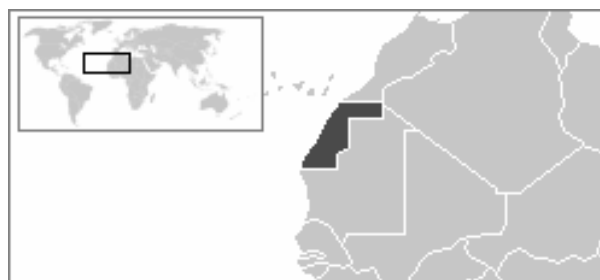
Innan jag lämnade uppdraget för gott i slutet av mitt år där, skickade jag ett meddelande till Kofi Annan och redogjorde för de bedrägerier, slöseri och missbruk jag hade observerat i MINURSO, och jag erbjöd mig att diskutera det med honom i New York efter min återkomst. Hans svar var att det jag hade berättat för honom var "inte allvarligt" (hans ord.) När jag hade vittnat inför vår kongress, togs mitt skriftliga vittnesmål upp av nyhetsbyråer över hela världen. Det var till exempel huvudreportaget i den mycket populära tidskriften *Jeune Afrique*. När medierna tagit till sig berättelsen, var generalsekreteraren, liksom kapten Renault i *Casablanca*, "chockad, chockad" av att höra sådana saker händer i MINURSO och satte sin helt nya inspektör på fallet.

Hans inspektion var en skönmålning av uppdraget, som väntat, men det var skrattretande, bokstavligen, då John Bolton kommenterade att hade en sådan rapport gjorts av en federal inspektör, hade han blivit utskrattad från staden innan bläcket på hans signatur hade torkat.

Exempelvis USAs arméöverste Dan Magee, som ledde USA trupper i MINURSO, hade klagat på att en högre företrädare för missionen regelbundet omnämnde hans trupper som "en hop tjuvar" eftersom de var uppgivna på grund av Marockos manipulering av uppdraget. Magee trodde att FNs Inspector General inte var intresserad. Ofattbart. Men som Casey Stengle brukade säga, "Du kan söka upp den." En annan MINURSO-företrädare, en libanes-amerikan som hette Mara Hanna, upprörd av vad hon såg Marocko gjorde inom missionen, blev tillsagd av Inspector General's man: "Om du svarar sanningsenligt på mina frågor, kommer du aldrig att arbeta för FN igen." Hon svarade sanningsenligt, och som hon förklarade i Rayburn House Office byggnad, har hon varit utestängd från FN sedan dess.

Säkerhetsrådet, under ledning av Argentinas ambassadör Emilio Cardenas, förkastade Inspector General's inspektör Clouseau-liknande rapport inom några dagar sedan den utgivits. Enligt Washington Post, kännetecknade ambassadör Cardenas inspektionsrapporten som "tillrättalagda berättelser som kommer från MINURSO."

Anledningen till att den ursprungliga inspektionsrapporten var så dåligt gjord berodde på, som generalinspektören själv senare erkände, att han inte tilläts, enligt FNs regler, att kontrollera för mycket. Han var förbjuden, till exempel, från att undersöka huruvida Marocko uppförde sig illa i folkomröstningen. Marocko är ju medlem i FN, och FNs Inspector General fick inte riskera att generera en medlemsstat genom att bekräfta dåligt uppförande under FNs folkomröstning. Den var snarare som om en speciell åklagare i vårt land, när den utför sina undersökningar, var förbjuden att utreda brott av någon som innehar en hög post i den federala regeringen, eftersom det skulle kunna kränka personen eller det kontor som undersöks. Absurt, men välkommen till FN. Human Rights Watch baserad i New York publicerade sin 38-sidiga rapporten om MINURSO, och den är förödande, den dokumenterar påfallande kränkningar av mänskliga rättigheter och röstningsbedrägerier som utförts av Marocko alldeles framför näsan på missionen. Missionen och FN hade som väntat inte något svar. Kanske det bästa exemplet på business as usual i FN höll på att inbjudas och sedan avföras, att tala inför FNs Generalförsamlings 4e kommitté. Det är kommittén om kolonialism! Kommittén följer Västsahara eftersom det är världens sista koloni. Jag anser att det är ett hederstecken att säga att Boutros-Ghali personligen ingripit för att se till att den 4e kommittén inte skulle höra vad jag hade att säga om MINURSO. Jag var, fick jag veta, den första personen någonsin som avstängts från att tala inför den kommittén under FNs 60-åriga historia. Generalsekreteraren förhindrade den 4e kommittén, sammansatt enbart av FNs medlemsstater, från att lyssna till någon som bara skulle ha kunnat berätta för dem att FN slösade närmare en miljard dollar på ett uppdrag och en folkomröstning som inte kom någonstans. En trevlig sista beröringspunkt om FN, ungefär en fjärdedel av vars utgifter som alla amerikanska skattebetalare betalar: När USAs tidigare justitieminister Dick Thornburgh tjänstgjorde som undersekreterare för förvaltning i FN, överlämnade han till Boutros-Ghali en rapport om rationalisering av FN, eliminering av slöseri och bedrägeri och att spara hundratals miljoner dollar. Boutros-Ghali, som Thornburgh har sagt offentligt, förbjöd rapporten och de återstående exemplaren strimlades. (Lyckligtvis behöll Dick kopior.)

Men jag vill inte avsluta missförstådd. Ja, jag har blivit besviken på FN, men trots allt jag har sagt här i dag, är jag inte antimarockansk. Utanför Västsahara kan de vara våra goda allierade. De har till och med påstått (felaktigt) att de var vår första bundsförvant mot britterna. Mitt problem med dem är att Västsahara invaderade de lika olagligt som Indonesien gjorde i Östtimor, och väl där har Marocko uppfört sig notoriskt och utan någon oro för sanktioner från vårt utrikesdepartement.

Det är tråkigt för mig som amerikan att se i de länder där jag har tjänstgjort, i Ekvatorialguinea och Västsahara, att vår regering stöder ligister som kontrollerar dessa platser och ignorerar de goda människorna som bor där och vill ha och förtjänar bättre. USA har krupit för President Teodoro Obiang Mbasago i Ekvatorialguinea. Han är den brutale tjuven av sitt lands arv och bödel av sitt eget folk, och ganska bokstavligen en topprankad diktator (han var nr 9 vid den senaste rankningen), eftersom han har en massa olja att sälja. Utrikesministern hade honom nyligen på besök på utrikesdepartementet och omnämnde honom som en stor vän av USA. Likaså har vi inte konfronterat Marockos maktpolitik eftersom Marocko är behjälplig i andra områden. Detta förklarar det annars intetsägande uttalandet av David Welch, utrikesdepartementets sekreterare för Mellanöstern, i juni i år som godkände Marockos autonomiplan. Man lyder bara order som någon en gång sade. Daniel Patrick Moynihan, var i sina memoarer från tiden som USAs FN-ambassadör mer tillmötesgående. Han erkände att hans jobb var att se till att Västsahara inte blev en självständig stat, ett uppdrag han sade han genomförde mycket väl. Men det var under det kalla kriget, när Västsahara hade fel vänner, och Henry Kissinger inte ville ha ytterligare ett Angola på Afrikas västkust. Det kalla kriget är sedan lång tid förbi.

Jag hade stora förväntningar när vi hade John Bolton i FN. Han visste var kropparna begravts, och han är en rättfram advokat som arbetat med Bakerplanen tillsammans med utrikesminister Baker. Om det någonsin funnits en anledning att hoppas på verkliga reformer inom FN och för en rättvis lösning för Västsahara, personifierade John Bolton det hoppet. Men tyvärr, John Bolton gjorde inte politik. Han utfört den som alla som ärats av presidentens utnämning gjort, och den politiken lutar kraftigt till Marockos fördel.

2007: Utsikterna för en lösning av dödläget

I mitten av augusti 2007, strax innan företrädare för västaharierna och Marocko möttes på Long Island för att diskutera för femtioelfte gången framtiden för Västsahara, den här gången den senaste marockanska autonomiplanen, skickade tjugofyra medlemmar i den amerikanska kongressen ett brev till president Bush. Brevet uppmanade presidenten ”att vidta åtgärder för att säkerställa att Er administration visar respekt för rättigheterna för det västahariska folket att demokratiskt välja sin egen politiska och ekonomiska framtid.” Det uttalandet går direkt till Västsaharakonfliktens

hjärta. Konflikten handlar egentligen inte bara om en autonomi, det senaste i en lång rad av illusioner att Marocko som Marocko har åstadkommit genom åren för att avleda världens uppmärksamhet från det verkliga problemet: Att Marocko fräckt roffat åt sig Västsaharas territorium, ett land som stulits från folket i Västsahara, ine bara deras hemland utan också deras möjlighet att bestämma sin egen framtid. Marockos brott var samtida med och ett lika fragrant brott som Indonesiens erövring av Östtimor. Det var en del av vad den brittiska tidskriften *The Economist* kallade dubbel Anschluss.

Fakta är besvärliga saker, och trots Marockos ansträngningar att dölja dem kommer de inte att försvinna. Vi har redan nämnt Internationella domstolens yttrande i frågan, ett beslut som var ogynnsamt för Marocko, och som Marocko förklarade att de ignorerade och invaderade. Trots dussintals resolutioner av FNs säkerhetsråd sedan 1975 som bekräftar det västahariska folkets rätt till självbestämmande, och trots att FNs kommitté om avkolonisering betraktar Västsahara som en marockansk koloni, fortsätter Marocko att sätta sig över lagen och stannar kvar på plats, och styr, i Västsahara, Afrikas sista koloni. Anglosaxiska advokater har ett uttryck, *res ipsa loquitur*, saken talar för sig själv, det innebär i vissa kristallklara situationer, en enkel uppräknig av fakta är tillräckligt, inget mer behövs, att anta skuld. Så är det med fallet Västsahara.

Marockanerna föreslår nu en begränsad autonomi för Västsahara under marockansk kontroll, förstås. Den marockanska begränsade autonomin för Västsahara kan tyckas vara ett steg framåt, åtminstone tills man läser det finstilla. I Artikel 6 i planen anges att Marocko kommer att behålla sin makt i den kungliga domänen, särskilt när det gäller försvaret, externa förbindelser och HM Konungens konstitutionella och religiösa privilegier. Med andra ord, marockanerna erbjuder autonomi, förutom inom allt som har någon betydelse.

Det blir ännu mer oärligt. Marockanerna säger att deras plan kommer att underordnas en folkomröstning, men en folkomröstning för vem? För det marockanska folket? Det skulle vara absurt att göra det. För västaharierna själva? Om ja, vad händer om västaharierna förkastar planen? Innebär det Västsaharas självständighet? Man kan vara helt säker på att marockanerna aldrig skulle tolerera det resultatet. Den enda folkomröstning som är värd att överväga är en som västaharierna kan godkänna, och där alla alternativ finns med. Allt annat är en bluff.

Konfliktens historia är direkt nedslående för alla som tror på rättssamhället. Voltaire, som hade liten tilltro till ett internationell rättssystem, sade efter att ha granskat det mest kända folkrättesavtalet under sin tid, *Vattel's Droit des gens*: ”En folkrätt för nationer? Nästa gång kommer de att tala om en uppförandekod för stråtrövare och gangsters!” Och saker har inte ändrats alls så mycket i vår tid. Marocko har uppträtt oskäligt alltsedan dess invasion av Västsahara eftersom det har starkt inhemskt politiskt tryck att göra så. Samma inhemska politiska tryck kräver att det spenderas miljarder dollar, sedan konfliktens början, för att elimi-

nera möjligheten av en oberoende stat i söder.

För att ta igen de extraordinära kostnaderna för sin aggression, försökte Marocko bland annat att utnyttja de oljetillgångar som eventuellt finns utanför Västsahara kust tills, år 2002, FNs rättschef Hans Corell ingrep och förklarade att "... prospektering och plundring av de marina och andra naturresurser i koloniala och icke-självstyrande territorier av utländska ekonomiska intressen, i strid mot tillämpliga resolutioner av FN, är ett hot mot okränkbarheten och välståndet i dessa områden." Översatt från juridiken innebär det att Marocko som ockupationsmakt men inte administrerande makt måste upphöra med plundring av Västsaharas naturresurser.

Denna upptuktning avskräckte inte, och Marocko inledde nyligen ett fiskeavtal med EU där EU betalar Marocko en enorm summa pengar för att 119 EU-fartyg får tillträde att fiska utefter Marockos Atlantkust, inklusive kusten utanför Västsahara. Här, för en gångs skull, är Marocko inte ensamt i stölden av Västsaharas naturresurser; det är en del av en konspiration tillsammans med EU. Detta är business as usual för Marocko, men outgrundligt för EU som vet att denna åtgärd strider mot Corells förklaring om de västsahariska naturresursernas okränkbarhet.

Västsahara erkänns för närvarande av 70 länder, även om Marocko har försökt med starka påtryckningar att skrämja några av de mindre länderna att dra tillbaka sitt erkännande. Västsahara är också fullvärdig medlem av Afrikanska Unionen, efterföljaren till OAU. Bara dessa fakta borde innebära återhållsamhet från EU, men så var inte fallet.

Trots alla diplomatiska framstötter vid FN och Washington och annanstans om människors rättigheter överallt till självbestämmande, är de länder som skulle kunna påverka i västsaharafrågan villiga att omkullkasta rätten för en liten nation att avgöra sin framtid och att blidga Marocko och dess skändliga irrelevanta krav. När tyskarna invaderade Tjeckoslovakien för 70 år sedan samtyckte premiärminister Neville Chamberlain om Tysklands behov av Lebensraum. Ju mer det förändrar, desto mer förblir vid det gamla (Plus ça chan...).

Lyckligtvis för alla som är intresserade av rättvisa för Västsahara, går erat Råd nu in i debatten om denna konflikt. Ert arbete att ordna denna presentation går en lång väg för att placera Västsahara på den geopolitiska kartan för de som är obekanta med frågan, och för resten av oss förklarar det varför denna 30 år gamla konflikten är så viktig, inte bara för västsaharierna utan också för stormakterna. Det framhåller också varför Västsahara inte är en småsak nedlåtande behandlad av FN, när världsorganisationen koncentrerar sig på andra oroshärdar i världen. Efter terroristattackerna den 11 september i New York säger människor i hela världen: "Vi är alla New York-bor nu." Genom konferenser som denna hoppas jag att en dag vi kan höra någon säga: "Vi är alla västsaharier nu."